

Skovhistorisk Selskab på Langesø -i 1953, 1963 og 2003

Af: Skoutaksator Borge H. Larsen. Lindum Skovridergård, Tjele.

Særlig af artikel i Rummeteren - Skov Klub Information

April 2004

Skovhistorisk Selskab på Langesø -i 1953, 1963 og 2003

Af: Skovtaksator Børge H. Larsen, Lindum Skovridergård, Tjele.

Som indledning til Skovhistorisk Selskabs 50-årsfest lagde man ud med ekskursion på Langesø skovdistrikt den 3. maj

Det var meget naturligt, at man i år 2003 afholdt forårsekskursionen på Langesø, thi det var her, at den stiftende generalforsamling fandt sted i august 1953, og i 1963, den 26. maj havde selskabet en meget spændende og interessant ekskursion til distriktet under ledelse af skovrider O. Marstrand Jørgensen.

Nutiden - sammenlignet med fortiden

Men tilbage til nutiden. Trods silende regn var ca. 60 skovhistorisk interesserede mødt frem på p-pladsen ved parken til Langesø. Museumsdirektør Jette Baagøe, Skovhistorisk Selskabs formand, bød velkommen til denne vandring i fortidens spor. Derefter bød skovrider Finn Jacobsen (skovrider siden 1974) velkommen til distriktet.

Skovhistorisk Selskabs jubilæumsekursion startede på pladsen tæt ved Langesøs hovedbygning.

Langesø er en selvejende fond. Da den sidste ejer døde i 1981, var der ingen direkte arvinger, og derfor lavede man en fond.

Langesø skovdistrikt består i dag af 194 ha bøg, 74 ha eg, 120 ha andet løv, 126 ha alm. nål, 144 ha douglas m. fl., 125 ha nordmannsgran og nobilis og 12 ha kulturarealer.

Ekskursionen var lagt til rette på den måde, at man i det store hele fulgte ekskursionsruten fra 1963.

"Kom igen Kro", hvor man samledes i 1963 er nedlagt, og de gamle douglas fra dengang, er der heller ikke mere.

Forstfolk der ikke var bange for at prøve noget nyt

Vi når nu frem til datidens punkt 3, en imponerende nobilis, der idag er 131 år, med en højde på 35,5 m, diam. på 155 cm og vedmasse på 30 m³. Dette træ

i afd. 55 er plantet i 1880 som 8-årig. Man havde dengang øje for de blå typer, da man mente, at de var mest robuste. Træet har sikkert været podet. Skovrideren fortsætter: Her har været forstfolk, der ikke var hæmmet af tradition, men har haft mod til at prøve noget nyt.

Carl Bloch (1858-1897) lavede forsøgsplantninger med alt muligt. Plantede også

Formentlig den største nobilis i Europa - uden for England.

træer, der kunne være en fryd for Øjet. Den nobilis, vi står ved, er, uden for England, den største i Europa. I 1897 bar den frø; der blev plantet en alle ved "Kom igen Kro". Nobilisen er selvferil. Vi har her flere blå eksemplarer end i nobilisens hjemland. Amerikanerne kommer herover for at købe blå nobilis, man hæger om det, der afviger fra normen.

David Douglas skød koglerne ned

David Douglas (skotten, der indførte douglasgranen til England i 1827) sejlede rundt på floden i kano og skød kogler ned fra de dekorative træer. Materialet skulle jo bruges i de engelske parker. Meget af det frø, som vi har fået til Danmark fra Amerika er fra gamle enkeltstående træer. I nutiden har vi været rundt i bil derovre, da vi troede, at vi kunne finde bedre træer, men det er svært.

Næste stop var ved nobilis med selvsået cypres. Stormen i 1999 tog 10 procent af arealet, men 20 procent af vedforrådet. Man kunne beundre store douglas fra Blochs tid. På Langesø har man kårede bevoksninger af næsten alle de nåletræarter, vi anvender i skovbruget herhjemme. I 1950 blev det besluttet, at alle douglas, når de har en diameter på 10 cm skulle rises op for at få knastfrit ved.

Bøgens indvandring meget omdiskuteret

Turens tredje punkt er ved slusen, afd. 57, ved søen Langesø. Her fortæller arkæolog Peter Rasmussen, fra Danmarks Geologiske Undersøgelser, at man har brugt Langesø til forskning. I 1999 tog man prøver her, og det samme blev gjort i Dalum, så man kunne sammenligne udviklingen i et skovrigt område og Dalum, der ligger ud til den nordfynske slette. Ved pollenanalyser kunne man redegøre for udviklingen siden landbrugets indførsel og op til i dag.

Vi er 6.500 år tilbage i tiden, hvor vi har den atlantiske urskov. Man har ivrigt diskuteret, hvornår bøgen indvandrede til Danmark.

Iflg. Odgaard, med pollenanalyser fra Holmegaards mose, indvandrede bøgen omkring 1.500 f. Kr. på Sjælland.

Peter Rasmussen prøver at finde macrolevninger af bøg. I 1010 f. Kr. er bøgen med sikkerhed i Danmark, ved Holbæk. Skovhistorie og kulturhistorie hører meget tæt sammen.

850 mio. liter vand passerer årligt igennem søen, der rummer 300 mio. liter. Søen bliver grøn hen på sommeren; der er for meget fosfor, det kommer vi ikke umiddelbart af med.

Fra slusen kan vi se over til Langesø hovedbygning, der er fra 1875. Der er kun centralvarme i den del, der er beboet. I resten er der kakkelovne.

Finn Jacobsen fortsætter: En af Langesøs tidligere ejere forbarmede sig over den lokale befolkning og byggede en lille kirke i skoven, således at man ikke havde så langt til kirke. Kirken var i Langesøs eje indtil for få år siden. Vi sagde da, at det kunne ikke være rimeligt, at vi skulle skove mange bøgetræer for at holde kirken vedlige. Menigheden sluttede talrigt op og viste, at man gerne ville bevare sin egen kirke. Der kommer mange flere i kirke her end i Vigerslev. Den skovomkransede Langesø er udlejet til Morud Lystfiskerforening; det er folk, der er vokset op her på stedet. Ved søens bred har bøgen svært ved at forynge sig. Trækket fra søen udtørre skovbunden. Der går nogle meget store karper i dette vand.

Ældste douglas plantet i 1868

Gennem den forårsvåde og -grønne skov når vi frem til afd. 59. Her kan vi beundre en mægtig douglas. I 1868 blev der indført 4 douglas som 4-årige til Langesø. Overleveringen siger, at denne er en af dem. Den har sit særpræg.

Denne mægtige nobilis hører til den blå type. Da den blev plantet, havde man ingen anelse om, hvor eftertragtede netop de blå typer skulle blive.

Ved ekskursionen for 40 år siden udtalte skovrider Marstrand Jørgensen, "at træet var smukt, når man ser bort fra det forstlige, hvilket foranledigede den tidl. skovdirektør Poul Lorenzen til at karakterisere det forstlige ideal af et træ som "en invalid uden arme og ben". Finn Jacobsen pointerer: Dagen efter stormen i 1999 var den sørgeligste dag i ens forstlige liv. Hver gang man kom forbi en af de gamle kæmper, der stod på højkant,

blev man glad.

Vi har prøvet at blande douglas og bøg. For at få noget godt ud af det, skal der megen tålmodighed og snilde til.

Sequoiadendron giganteum imponerer ved sin vækst

Vi møder en stor Sequoiadendron (undertiden kaldet kæmpefyr, skønt det jo ikke er en fyr). Den sætter fint topskud hvert år; den tørrer ikke ind, da den har evnen til at lukke total af for fordampningen. I de tørre somre klarede den sig fint. Vi har en halv snes af slagsen. De er meget svære at have med at gøre i de unge år. Der er meget at kæmpe imod. Den sætter ikke spiredygtigt frø, så der er ingen selvforyngelse på vej.

Ved "Skovens Værn" holder denne flotte Sequiadendron vagt over den gamle skovriderbolig. Vil dette træ mon engang blive lige så stort som slægtningene i Vest-Amerika?

Skovrideren fortæller: For år tilbage var det masseproduktion, der var gældende. Derfor kastede vi os over juletræer og pyntegrønt. Vi lavede Europas flotteste træer, men for Europas dårligste pris. Og så er vi dårlige til at handle.

De nye ideer, som vi får, ser vi først resultatet af om 100 år. De danske savværker er ikke rigtigt gode til at skære douglas.

"Skovens Værn", hvor skovrider Bloch residerede

Vi er nu nået frem til den gamle skovriderbolig, i hvis nærhed Bloch har plantet mange forskellige nåletræer.

Hvordan fik man fat i disse eksoter? I ekskursionsberetningen fra 1963 kan man læse: De ældste Sequoiadendron giganteum blev ligesom de ældste douglasgraner indført fra Frankrig som træer i urtepotter og kostede 15 øre per styk. Det var mange penge dengang, og man gik snart over til at importere frø og selv tiltrække planterne. Den største Sequoiadendron er 135 år, højde 38,0 m, diam. 197 cm og vedmassen 45 m³, så det er et træ, der giver megen snak blandt skovarbejderne.

Og så er det jo kun en miniature af de amerikanske Sequoiadendrons på 90 m i højden, en diameter på over 8 meter og mellem 2.000-3.000 m³ i éet træ men de er også 2.500 år. Man passer godt på de gamle ærværdige Sequoiadendrons i nationalparkerne i Amerika, man må ikke engang samle en kogle op. Her står endvidere en sitka, der er ca. 120 år. Ja selv en Picea bicolor fra Japan kan man møde her. Den har brede, hvide striber på nålenes underside og smalle, hvide striber på oversiden.

Nordmannsgran kåret til frøavl omkring 1940

I afd. 60 så man resterne af Nordmannsgran plantet som 4-årig i 1881. Blev godkendt til frøavl omkring 1940. Nordmannsgranen er her blevet bedre efter et par generationer. Vi bruger helst frø fra egne træer. Her på distriktet har man næsten eksemplarer fra alle førstegangsindførelser af nåletræerne.

Vi har tradition for at lave blandinger.

Vi har lavet bøg med douglas på hver 4. meter; de var ikke nemme at rise op. Så vi er gået over til at blande dem ind rækkevis, og da har bøgerne det svært.

Rødgran kan man ikke selv bestemme, hvornår man vil skove, det kan man med douglas.

Få skovridere over mange år er godt for skoven

Mine forgængere har været her i 30-40 år, og det er godt for skoven. Disse skovridere var:

C.F. Berg 1825 - 1858

C. Bloch 1858 - 1897

H.C.T.V. Nielsen 1897 - 1937

O. Marstrand Jørgensen 1937 - 1974

Vi opriser douglas på alle årstider og har ikke kunnet konstatere nogen forskel. På de magre jorder får douglas en fin form. Vi passerer en stor Pinus peuce fra Balkan.

Ved punkt 8 får vi at vide, at skovrider Berg i 1825 overtog 170 ha skov og afleverede 600 ha i 1858. I 1858 var halvdelen af skoven bøg, mens den anden halvdel fordelte sig ligeligt til andet løv, fyr og gran. Om thuja fortalte skovrideren, at det havde overrasket ham meget at konstatere, at thuja kunne få

Månedens digt

Begrebet lykke

Melodi: På det jævne, på det jævne. Af Carl Nielsen
Tekst: Lydia Skals.

Det begreb, der hedder lykke,
Det kan ej forklares vel?
Det er noget med at være
i balance med sig selv.
Det er noget med en varme,
med at føle sig så glad,
med at elske og bli' elsket,
og så ikke være flad.

Det er noget med at føle,
at man ikke lider savn,
med en sikker havn at have,
føle, at man gør lidt gavn.
Oh, at eje dette smykke,
sådan, at man sige kan,
jeg har overflod af lykke,
og så altså det er sandt.

råd, mens det stod på roden. Det er jo ikke noget godt udgangspunkt. Thujaved går fra den bløde zone lige over i den hårde. Så snart træet er fældet, vil rådet ikke gå videre. Rådet går gerne så højt, som man ser fortykkelsen på stammen.

Godt samarbejde med alle skovens brugere

Som afslutning på denne givtige ekskursion - man mærkede slet ikke regnen - understregede Finn Jacobsen: Vi har et godt samarbejde med alle, der kommer i skoven. Kun ryttere og jægere betaler for at bruge skoven.

Noget af landbrugsjorden vil blive til golfbane. Vi skal tænke på, at der skal integreres med andre områder, skov og mark. Vi kunne have blomsterenge omkring golfbanen.

Ingen går på golfbanen før kl. 8, og ingen bukkejæger går på jagt efter kl. 8, så de to ting forenes udmærket.

Jette Baagøe takkede skovrideren for den meget interessante dag med så mange spændende oplevelser.

Litteratur:

C. Bloch: "Douglasgranen i Langesø Skove",
Tidsskrift for Skovvæsen, 1889, bd. 1

C. Bloch: "Fremmede Naaletræer i Langesø Skove"
Tidsskrift for Skovvæsen 1899, bind 11.

V. Hansen: "Fremmede Naaletræer i Langesø Skove",
Dansk Skovf. Tidsskr. 1928, bind 13.

P.S. På grund af det regnfulde vejr kunne referenten ikke tage så mange billeder som ønskeligt, medlemmerne bedes have forståelse for den fugtige situation.

Skovrider Finn Jacobsen (til højre) ved en af de mange aktiviteter der foregår på Langesø. (Arkivfoto)

Men et fundament i lykken,
tror jeg helt bestemt beror,
på det gode venskab, tolerance
og et kammeratskab stor.
Og er disse ting til stede,
er din chance sikkert stor,
så er grunden lagt, den hvorpå
hele lykken, den beror.